

BS/148/2010

**PRACA CUDZOZIEMCÓW
W POLSCE**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
4 lutego 2010 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

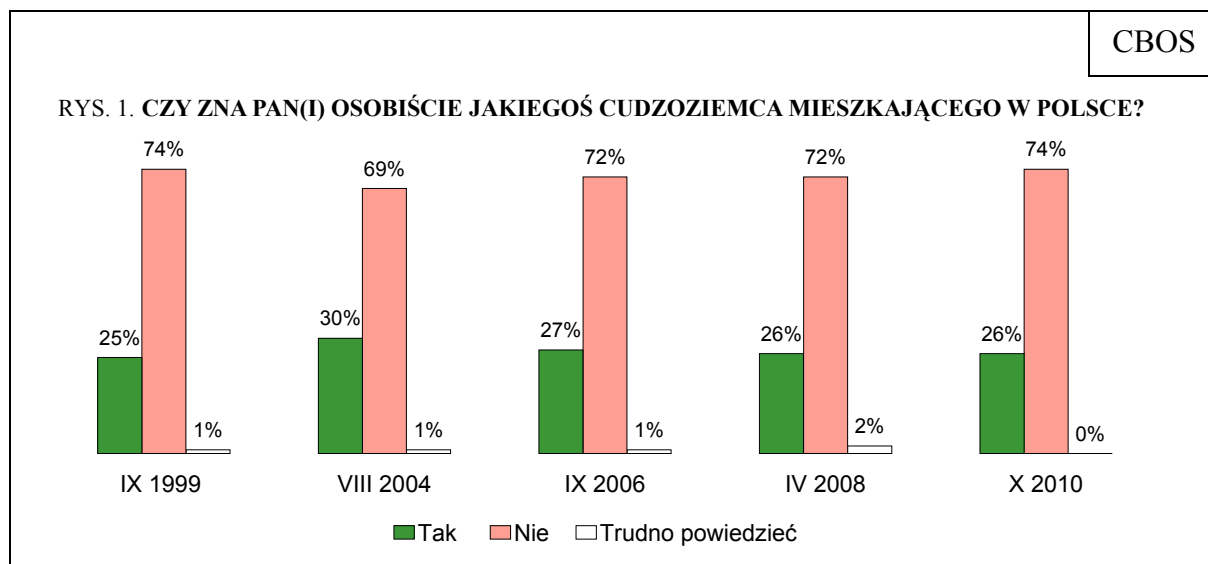
W jednym z ostatnich sondaży¹ pytaliśmy o stosunek do pracy obcokrajowców w Polsce. Chcieliśmy się dowiedzieć, z jednej strony, jaka jest w naszym kraju znajomość cudzoziemców i jak częste ich zatrudnianie, a z drugiej – czy praktyka ta spotyka się z aprobatą społeczną. Osobne miejsce poświęciliśmy problematyce zatrudniania cudzoziemców ze Wschodu. Do końca tego roku obowiązuje uproszczona procedura wydawania im zezwoleń na pracę w Polsce, jednak rząd chce znieść to czasowe ograniczenie². Projekt rozporządzenia, który przygotowuje Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, zawiera jeszcze inne uproszczenia w zatrudnianiu obcokrajowców zza wschodniej granicy (np. brak w niektórych sytuacjach tzw. testu rynku pracy), a ponadto – jak informują media – spełnia oczekiwania pracodawców.

ZNAJOMOŚĆ CUDZOZIEMCÓW I ICH ZATRUDNIANIE

Mieszkającego w Polsce obywatela innego państwa zna osobiście co czwarty badany (26%). Od końca ubiegłej dekady odsetki takich deklaracji są stabilne, z wyjątkiem pomiaru w 2004 roku, kiedy nieco większa grupa ankietowanych twierdziła, że zna jakiegoś cudzoziemca.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (245) przeprowadzono w dniach 7 – 13 października 2010 roku na liczącej 1035 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Więcej na stronach: http://praca.gazetaprawna.pl/artykuly/446477,rzad_chce_latwiejszych_i_szybszych_procedur_zatrudniania_cudzoziemcow_ze_wschodu.html i http://praca.gazetaprawna.pl/artykuly/448026,polski_rynek_pracy_potrzebuje_cudzoziemcow.html

Cudzoziemców częściej niż inni znają młodszy respondenci, w tym również uczniowie i studenci, mieszkańcy największych aglomeracji, badani mający wyższe wykształcenie oraz najlepiej zarabiający.

Z uzyskanych deklaracji wynika, że najczęściej badanych (6% ogółu) zna mieszkającego w Polsce obywatela Ukrainy. Wyraźnie mniej osób zna kogoś pochodzącego z Rosji (2%), Białorusi (2%) albo innych państw byłego ZSRR (2%).

Tabela 1

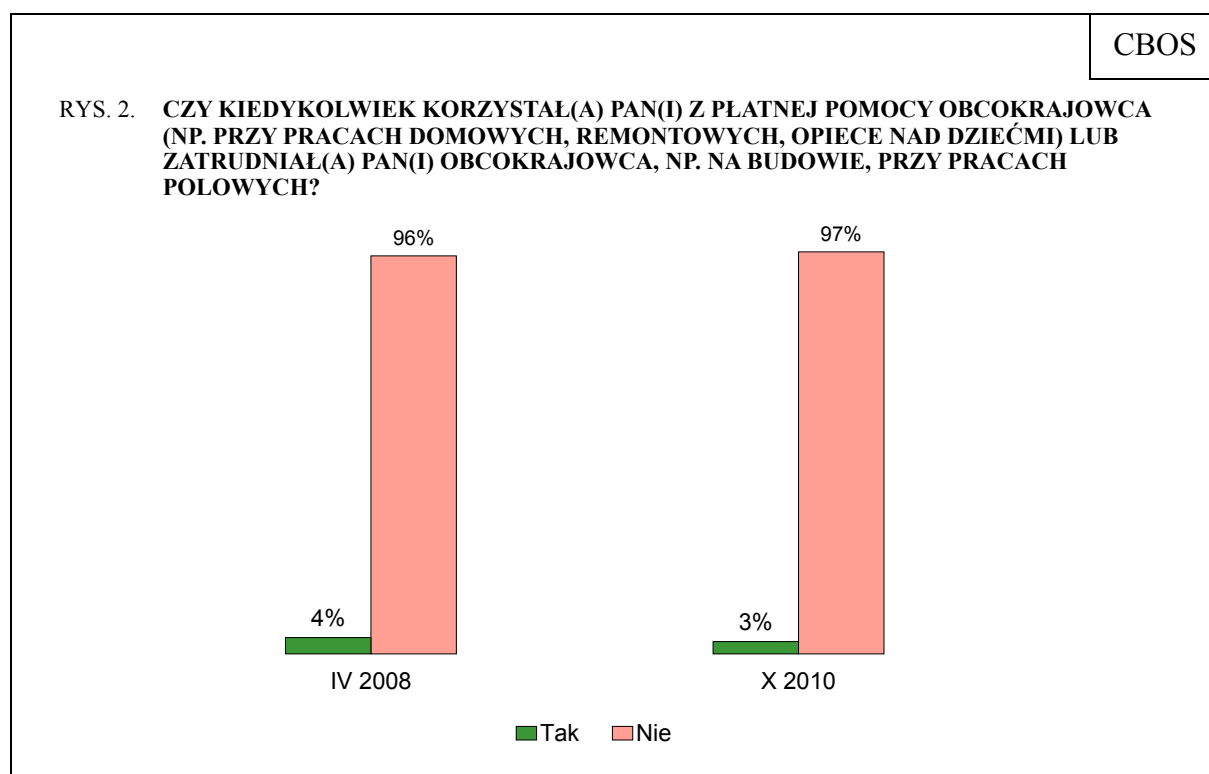
Kraje pochodzenia cudzoziemców mieszkających w Polsce według deklaracji respondentów znających takie osoby	Badani znający cudzoziemca mieszkającego w Polsce (N=266)	Ogół badanych
	w procentach	
Ukraina	25	6
Rosja	9	2
Białoruś	6	2
Inne kraje byłego ZSRR	8	2
Niemcy	17	4
Wielka Brytania, Irlandia, Szkocja, Walia	13	3
Bułgaria	6	2
Włochy	5	1
Hiszpania	5	1
Francja	4	1
Szwecja, Norwegia, Dania	4	1
Inne kraje europejskie	8	2
Kraje azjatyckie	12	3
Kraje arabskie	10	3
USA	6	2
Kraje afrykańskie	5	1
Turcja	4	1
Inne kraje	6	2

Badani mogli wymienić kilku obcokrajowców

Jeśli chodzi o mieszkających w Polsce obywateli państw Unii Europejskiej, Polacy najczęściej twierdzą, że znają Niemców (4%) oraz obcokrajowców z Wysp Brytyjskich (3%). Rzadziej są to Bułgarzy (2%) czy obywatele innych państw europejskich niewymienionych w tabeli (2%), do których zaliczyliśmy m.in. Greków, Belgów, mieszkańców krajów bałkańskich.

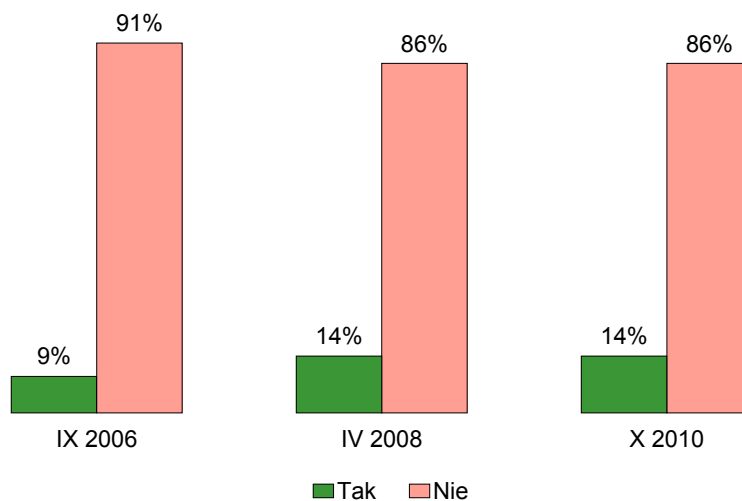
Osobę pochodzącą z krajów arabskich lub azjatyckich zna po 3% dorosłych. W przypadku tej drugiej kategorii wskazania najczęściej dotyczą Wietnamczyków. Nieco mniej badanych (2%) zna mieszkającego w Polsce obywatela Stanów Zjednoczonych.

Jak wynika z deklaracji, nieliczni Polacy (3%) korzystali z płatnej pomocy obcokrajowca, np. przy pracach domowych, remontowych, opiece nad dziećmi, lub zatrudniali obywatela innego kraju na budowie czy przy pracach polowych. Pod tym względem wyróżniają się przede wszystkim mieszkańcy największych miast.

Mniej więcej co siódmy respondent (14%) deklaruje, że zna osobiście kogoś zatrudniającego obcokrajowca. W ostatnich dwóch latach odsetek ten się nie zmienił, natomiast – jeśli bazować na deklaracjach – zatrudnianie cudzoziemców stało się nieco bardziej popularne niż przed czterema laty.

RYS. 3. CZY ZNA PAN(I) OSOBIŚCIE KOGOŚ ZATRUDNIAJĄCEGO OBCOKRAJOWCA (NP. JAKO POMOC DOMOWĄ, OPIEKUNKĘ DO DZIECI, PIELEGNIARKĘ, PRACOWNIKA NA BUDOWIE LUB PRZY PRACACH REMONTOWYCH, POŁOWYCH)?

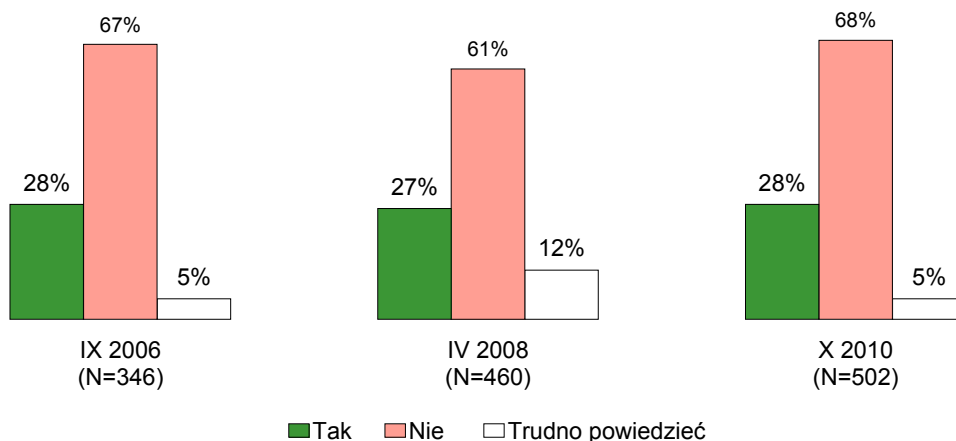

Respondenci, którzy zatrudniali obcokrajowca lub znają kogoś, kto to robił, to relatywnie częściej mieszkańcy największych aglomeracji, osoby najlepiej zarabiające, badani z wyższym wykształceniem, a spośród grup społeczno-zawodowych – kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem, technicy i średni personel, a także rolnicy i prywatni przedsiębiorcy.

DEFICYT PRACOWNIKÓW

Ponad jedna czwarta pracujących (28%) deklaruje, że w ich zakładach pracy zdarzyła się sytuacja, że brakowało wykwalifikowanych pracowników lub osób gotowych pracować za proponowaną stawkę. Jak wynika z deklaracji, w ciągu ostatnich czterech lat odsetek zakładów pracy borykających się z deficytem wykwalifikowanych pracowników jest stabilny.

RYS. 4. CZY W PANA(I) ZAKŁADZIE PRACY ZDARZYŁA SIĘ TAKA SYTUACJA, ŻE PRACODAWCA CHCIAŁ ZWIĘKSZYĆ ZATRUDNIENIE, ALE NIE MÓGL ZNALEŹĆ WYKWALIFIKOWANEGO PRACOWNIKA LUB PRACOWNIKÓW GOTOWYCH PRACOWAĆ ZA PROPONOWANĄ STAWKĘ?

Zatrudnienie w zakładach, w których brakowało wykwalifikowanych pracowników, relatywnie częściej niż inni deklarują badani z małych miast (do 20 tys. ludności), osoby mające wyższe wykształcenie, a także kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla. Ponadto są to relatywnie częściej pracownicy spółek właścicieli prywatnych i państwa, a rzadziej niż przeciętnie – zatrudnieni w instytucjach państwowych i publicznych oraz pracownicy prywatnych gospodarstw rolnych.

STOSUNEK DO PRACY CUDZOZIEMCÓW W POLSCE

Zdecydowana większość badanych (81%) akceptuje podejmowanie w Polsce pracy przez obcokrajowców, przy czym połowa (50%) – każdej pracy, a około jednej trzeciej (31%) – tylko niektórych rodzajów prac. Przeciwny temu jest co siódmy respondent (14%). Wprawdzie grupa ta zwiększyła się od poprzedniego pomiaru o 4 punkty procentowe, niemniej – ogólnie rzecz biorąc – od 2008 roku nie zaszły znaczące zmiany stosunku Polaków do zatrudniania obcokrajowców. O zmianie podejścia można mówić, jeśli odwołamy się do wcześniejszych badań na ten temat, z których wynika, że Polacy byli albo mniej przychylni zatrudnianiu obcokrajowców w ogóle (rok 1992), albo często dopuszczali zatrudnianie ich jedynie przy niektórych rodzajach prac.

Tabela 2

Jak Pan(i) sądzi, czy cudzoziemcom powinno się pozwolić na podjęcie pracy w Polsce?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	X '92	IX '99	VIII '04	IX '06	IV '08	X 2010
	w procentach					
Tak, powinno się im pozwolić na podjęcie każdej pracy	9	18	31	34	50	50
Tak, ale jedynie niektórych rodzajów prac	39	46	42	47	36	31
W ogóle nie powinno im się pozwalać pracować w Polsce	42	31	22	13	10	14
Trudno powiedzieć	10	5	5	6	4	5

O tym, że cudzoziemcy powinni mieć w Polsce możliwość podjęcia każdej pracy, częściej niż inni przekonani są respondenci z największych miast, osoby z wyższym wykształceniem, a spośród grup zawodowych – przede wszystkim kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla oraz prywatni przedsiębiorcy. Za całkowitym zakazem zatrudniania obcokrajowców w Polsce relatywnie częściej od pozostałych są najstarsi ankietowani, badani mający wykształcenie podstawowe, a także rolnicy.

Bezwarunkowa aprobatą zatrudniania obcokrajowców w Polsce jest zdecydowanie częstsza wśród badanych, którzy znają cudzoziemca mieszkającego w naszym kraju, natomiast wśród niemających takich kontaktów relatywnie więcej osób deklaruje akceptację warunkową lub w ogóle się na to nie zgadza.

Tabela 3

Jak Pan(i) sądzi, czy cudzoziemcom powinno się pozwolić na podjęcie pracy w Polsce?	Odpowiedzi osób	
	znających obcokrajowca mieszkającego w Polsce	nieznających obcokrajowca mieszkającego w Polsce
	w procentach	
Tak, powinno się im pozwolić na podjęcie każdej pracy	72	43
Tak, ale jedynie niektórych rodzajów prac	22	34
W ogóle nie powinno im się pozwalać pracować w Polsce	6	16
Trudno powiedzieć	0	7

Od jakiegoś czasu zatrudnianie obywateli niektórych państw zza naszej wschodniej granicy jest ułatwione³. Na podstawie wniosku złożonego przez pracodawcę do Powiatowego Urzędu Pracy wydawane jest sześciomiesięczne zezwolenie na pracę w Polsce, co w praktyce upraszcza i przyspiesza proces pozyskiwania pracowników. Chcieliśmy się dowiedzieć,

³ Dotyczy to obywateli Białorusi, Rosji, Ukrainy, a także Gruzji i Mołdawii. W pytaniach odnoszących się do pracy cudzoziemców pochodzących z tych państw uwzględniliśmy tylko trzy pierwsze ze względu na wyższy poziom ich społecznej rozpoznawalności.

jak Polacy postrzegają pracę obywateli z tych krajów i, co za tym idzie, czy wspomniane ułatwienie jest w ich odczuciu pożądane.

Prawie co drugi badany (47%) nie potrafi się ustosunkować do tego, czy praca w Polsce obcokrajowców ze Wschodu jest dla niego osobiście korzystna. Wśród pozostałych ponad dwukrotnie więcej osób uważa, że jest to niekorzystne niż korzystne (37% wobec 17%). Negatywny wpływ pracy Białorusinów, Rosjan i Ukraińców w Polsce jest postrzegany jeszcze częściej w kontekście sytuacji pracowników. O tym, że zatrudnianie obywateli tych krajów jest niekorzystne dla ogółu pracujących, przekonanych jest blisko dwie trzecie badanych (64%), a tylko niespełna co piąty (17%) wyraża opinię przeciwną. Niekorzystny wpływ pracy przybyszów ze Wschodu na sytuację osobistą wyraźnie częściej niż inni wskazują robotnicy niewykwalifikowani i wykwalifikowani, bezrobotni, a także osoby najmniej zarabiające, mające złą sytuację materialną. Można też zauważyć, że im wyższe wykształcenie respondentów, tym mniej obaw dotyczących zatrudniania obcokrajowców. Przekonanie o niekorzystnym wpływie pracy cudzoziemców ze Wschodu na sytuację polskich pracowników dość równomiernie zaznacza się we wszystkich wyróżnionych grupach społeczno-demograficznych; najczęściej wyrażają je robotnicy niewykwalifikowani, bezrobotni i ankietowani o najniższych dochodach *per capita*.

Opinie co do wpływu zatrudniania obywateli Białorusi, Rosji i Ukrainy na polską gospodarkę są podzielone – nieznacznie większa grupa badanych ocenia, że jest on korzystny, niż sądzi, że niekorzystny (39% wobec 36%). W większości pozytywnie oceniany jest natomiast wpływ pracy obywateli z tych państw na sytuację przedsiębiorców, którzy ich zatrudniają (73%). O dobrym oddziaływaniu pracy obcokrajowców na polską gospodarkę najczęściej mówią respondenci z wyższym wykształceniem i osoby pracujące na własny rachunek. Korzyści dla pracodawców dostrzegają wszystkie analizowane grupy, natomiast nieco rzadziej niż pozostali wskazują je najstarsi respondenci, osoby gorzej wykształcone, a także rolnicy.

Od 2008 roku korzyści płynące z pracy obcokrajowców ze Wschodu dostrzegane są zdecydowanie rzadziej, zwłaszcza jeśli chodzi o sytuację ogółu pracowników oraz kondycję polskiej gospodarki. Wzrosła też liczba osób, które negatywnie oceniają napływ Białorusinów, Rosjan i Ukraińców.

Tabela 4

Czy, Pana(i) zdaniem, praca obywateli Białorusi, Ukrainy i Rosji w Polsce jest dla [...] korzystna czy też niekorzystna?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	IX '06*	IV '08	X 2010
	w procentach		
♦ Pana(i) osobiście			
Korzystna	23	17	17
Niekorzystna	34	32	37
Trudno powiedzieć	43	51	47
♦ polskiej gospodarki			
Korzystna	45	55	39
Niekorzystna	34	25	36
Trudno powiedzieć	21	21	25
♦ ogółu pracujących			
Korzystna	23	25	17
Niekorzystna	59	56	64
Trudno powiedzieć	19	19	19
♦ osób i przedsiębiorstw zatrudniających tych obcokrajowców			
Korzystna	72	77	73
Niekorzystna	11	9	12
Trudno powiedzieć	17	14	15

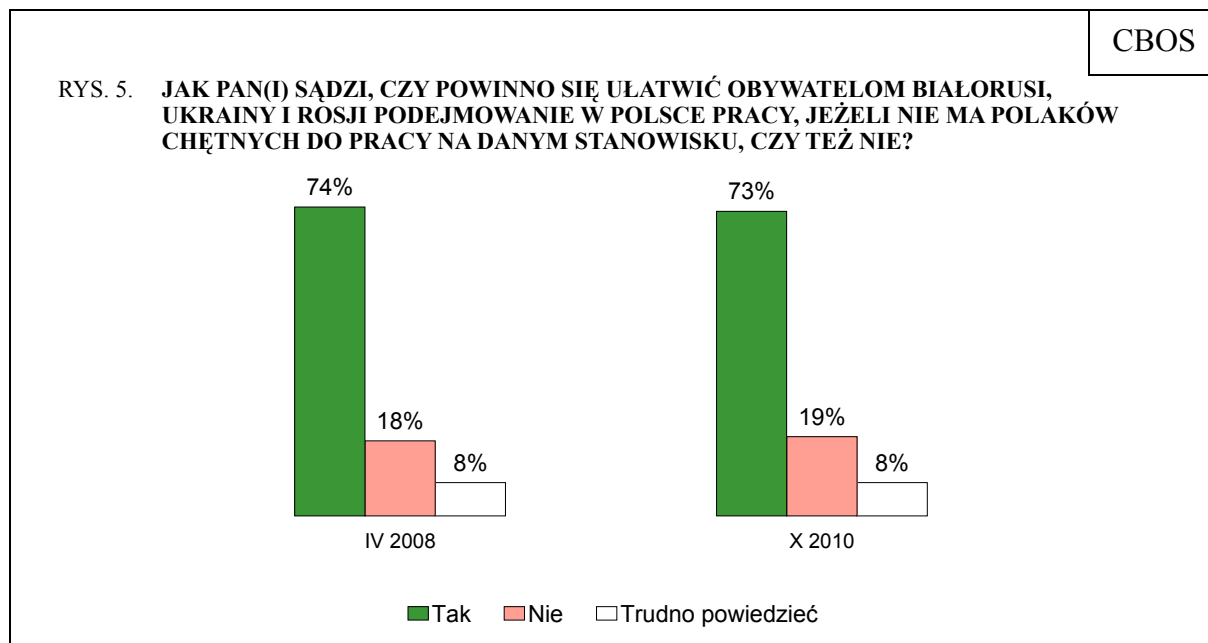
* We wrześniu 2006 roku zadaliśmy podobne pytanie, jednak wtedy pytaliśmy o *obcokrajowców spoza Unii Europejskiej*, wyniki nie są więc w pełni porównywalne

Znajomość mieszkającego w Polsce Białorusina, Ukraińca czy Rosjanina zwiększa prawdopodobieństwo postrzegania pracy tych obcokrajowców w naszym kraju jako korzystnej. Jedynie w odniesieniu do sytuacji ogółu pracujących większość badanych z tej grupy uważa, że zatrudnianie cudzoziemców ze Wschodu może być niekorzystne.

Tabela 5

Czy, Pana(i) zdaniem, praca obywateli Białorusi, Ukrainy i Rosji w Polsce jest dla [...] korzystna czy też niekorzystna?	Odpowiedzi osób	
	znających Białorusina, Rosjanina lub Ukraińca mieszkającego w Polsce	nieznających cudzoziemca mieszkającego w Polsce
	w procentach	
♦ Pana(i) osobiście		
Korzystna	38	12
Niekorzystna	27	39
Trudno powiedzieć	35	49
♦ polskiej gospodarki		
Korzystna	51	35
Niekorzystna	30	38
Trudno powiedzieć	19	27
♦ ogółu pracujących		
Korzystna	34	13
Niekorzystna	53	65
Trudno powiedzieć	13	22
♦ osób i przedsiębiorstw zatrudniających tych obcokrajowców		
Korzystna	81	70
Niekorzystna	9	14
Trudno powiedzieć	10	16

Blisko trzy czwarte ankietowanych (73%) sądzi, że obywatelom Białorusi, Ukrainy i Rosji powinno się ułatwić podejmowanie pracy w Polsce, jeżeli nie ma Polaków chętnych do jej podjęcia. W ciągu ostatnich dwóch lat opinie w tej sprawie się nie zmieniły.

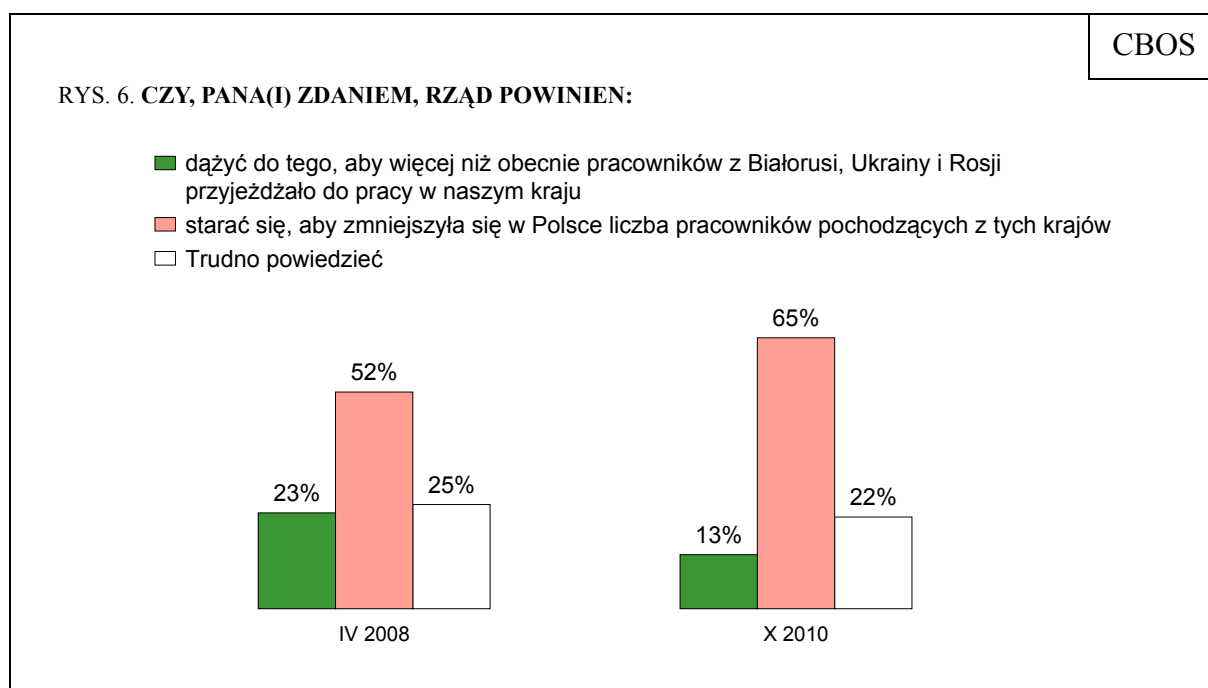
We wszystkich grupach społecznych i demograficznych przeważa przekonanie, że obywatelom wymienionych państw powinno się ułatwić zatrudnienie w Polsce. Opinia taka wyrażana jest tym częściej, im lepiej wykształceni i młodszy są respondenci. Relatywnie wysoki odsetek przeciwników ułatwień odnotowujemy wśród najstarszych ankietowanych, respondentów z wykształceniem podstawowym, pracowników prywatnych gospodarstw rolnych, a także bezrobotnych.

Znajomość osoby pochodzącej z Białorusi, Rosji lub Ukrainy i mieszkającej obecnie w Polsce zwiększa poziom aprobaty wprowadzenia ułatwień w podejmowaniu pracy przez cudzoziemców ze Wschodu, niemniej również wśród badanych, którzy nikogo takiego nie znają, jest on wysoki.

Tabela 6

Jak Pan(i) sądzi, czy powinno się ułatwić obywatelom Białorusi, Ukrainy i Rosji podejmowanie w Polsce pracy, jeżeli nie ma Polaków chętnych do pracy na danym stanowisku, czy też nie?	Odpowiedzi osób	
	znających Białorusina, Rosjanina lub Ukraińca mieszkającego w Polsce	nieznających cudzoziemca mieszkającego w Polsce
	w procentach	
Tak	84	70
Nie	10	21
Trudno powiedzieć	6	9

Zdaniem dwóch trzecich Polaków (65%) rząd powinien dążyć do tego, żeby ograniczyć liczbę pracowników ze Wschodu, natomiast w opinii co ósmego (13%) – powinien starać się o jej zwiększenie. W porównaniu z rokiem 2008 dysproporcje między tymi grupami stały się jeszcze większe, a przekonanie o potrzebie polityki redukcji zatrudnienia obcokrajowców wyraźnie dominuje nad poglądem przeciwnym. Warto zauważyć, że stanowisko opinii społecznej jest w tym przypadku odmienne od wynikającego z deklaracji uzyskanych w poprzednim pytaniu. Decyduje o tym prawdopodobnie użyta we wcześniejszym pytaniu fraza „jeżeli nie ma Polaków chętnych do pracy na danym stanowisku”, wyrażająca warunkowy w dużym stopniu charakter poparcia dla polityki zatrudniania cudzoziemców ze Wschodu.

Doświadczenie pracy w zakładzie, który borykał się z problemem deficytu wykwalifikowanych pracowników, tylko w niewielkim stopniu modyfikuje stosunek do tej kwestii, a badani pracujący w takich firmach nieco częściej niż pozostali wskazują na potrzebę regulacji ułatwiających zatrudnianie obcokrajowców.

Tabela 7

Czy, Pana(i) zdaniem, rząd powinien:	Odpowiedzi	
	pracujących w zakładach, które odczuwają brak wykwalifikowanych pracowników	pozostałych
	w procentach	
– dążyć do tego, aby więcej niż obecnie pracowników z Białorusi, Ukrainy i Rosji przyjeżdżało do pracy w naszym kraju	21	14
– starać się, aby zmniejszyła się w Polsce liczba pracowników pochodzących z tych krajów	59	63
Trudno powiedzieć	20	23

Osoby, które korzystają z płatnej pomocy obcokrajowca lub znają kogoś, kto go zatrudnia, nieco częściej niż inne uważają, że polityka rządu powinna zmierzać do tego, aby zwiększyła się w Polsce liczba pracowników pochodzących z Białorusi, Rosji i Ukrainy.

Tabela 8

Czy, Pana(i) zdaniem, rząd powinien:	Odpowiedzi	
	badanych zatrudniających obcokrajowca lub znających osobę zatrudniającą obcokrajowca	pozostałych
	w procentach	
– dążyć do tego, aby więcej niż obecnie pracowników z Białorusi, Ukrainy i Rosji przyjeżdżało do pracy w naszym kraju	23	11
– starać się, aby zmniejszyła się w Polsce liczba pracowników pochodzących z tych krajów	47	69
Trudno powiedzieć	30	20

Na opinie w tej sprawie wpływa również znajomość obywateli Białorusi, Ukrainy lub Rosji. Badani, którzy znają osobę z któregoś z tych krajów mieszkającą w Polsce, częściej niż nieznający nikogo takiego sądzą, że należy dążyć do tego, by więcej pracowników z tych państw pracowało w Polsce.

Tabela 9

Czy, Pana(i) zdaniem, rząd powinien:	Odpowiedzi osób	
	znających Białorusina, Rosjanina lub Ukraińca mieszkającego w Polsce	nieznających cudzoziemca mieszkającego w Polsce
	w procentach	
– dążyć do tego, aby więcej niż obecnie pracowników z Białorusi, Ukrainy i Rosji przyjeżdżało do pracy w naszym kraju	25	11
– starać się, aby zmniejszyła się w Polsce liczba pracowników pochodzących z tych krajów	53	67
Trudno powiedzieć	22	22

Poprzednie badanie podejmujące tematykę pracy obcokrajowców w Polsce, przeprowadzone w kwietniu 2008 roku, dzieli od tegorocznego okres światowego kryzysu ekonomicznego, który Polska przechodziła wprawdzie stosunkowo łagodnie, niemniej bez wątplenia wpłynął on w jakimś stopniu na to, jak oceniany jest rynek pracy i bezpieczeństwo zatrudnienia. To z kolei w jakiejś mierze przekłada się na postrzeganie kwestii zatrudniania cudzoziemców. Z deklaracji wynika, że nadal przeważa aprobatą pracy obcokrajowców w Polsce, a tylko nieliczni opowiadają się za jej zakazem. W stosunku do roku 2008 częstsze jest natomiast postrzeganie pracy Białorusinów, Rosjan czy Ukraińców w Polsce jako niekorzystnej – szczególnie dla ogółu pracowników i kondycji polskiej gospodarki. Zdaniem większości ankietowanych powinno się ułatwiać podejmowanie zatrudnienia cudzoziemcom ze Wschodu, jeśli nie ma Polaków chętnych do pracy na danym stanowisku, z drugiej jednak strony – jeszcze bardziej znacząco niż przed dwoma laty – przeważa opinia, że polityka rządu powinna zmierzać raczej do ograniczania liczby pracowników z Białorusi, Ukrainy i Rosji niż do jej zwiększania. Na takie stanowisko tylko w niewielkim stopniu wpływa fakt znajomości osoby z któregoś z tych krajów, a także własne lub zapośredniczone doświadczenia w zatrudnianiu cudzoziemców.

Opracował
Michał FELIKSIĄK

A N E K S

Tabela 1

		W ostatnich latach w Polsce mieszka coraz więcej obcokrajowców, osób nieposiadających obywatelstwa polskiego. Czasem przyjeżdżają oni, żeby pracować, inni zakładają przedsiębiorstwa. Polki i Polacy wchodzą w związki małżeńskie z obcokrajowcami. Czy zna Pan(i) osobiście jakiegos cudzoziemca mieszkającego w Polsce?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		26	74	0	1033
Płeć	Mężczyźni	29	71		492
	Kobiety	23	77	1	540
Wiek	18-24 lata	39	60	1	135
	25-34	34	66		185
	35-44	25	75		155
	45-54	26	74		187
	55-64	25	74	1	182
	65 lat i więcej	10	89	1	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	21	78	1	389
	Miasto do 20 tys.	26	74		136
	20-100 tys.	22	78		197
	101-500 tys.	30	70		169
	501 tys. i więcej mieszk.	38	62		141
Wykształcenie	Podstawowe	16	83	1	262
	Zasadnicze zawodowe	19	81		264
	Średnie	30	70		349
	Wyższe	44	55	1	158
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	44	56		88
	Średni personel, technicy	33	67		42
	Pracownicy adm.-biurowi	28	72		61
	Pracownicy usług	32	68		66
	Robotnicy wykwalifikowani	23	77		124
	Robotnicy niewykwalifik.	24	76		57
	Rolnicy	22	78		44
Pracujący na własny rach.	45	55		46	
Bierni zawodowo	Renciści	20	78	2	64
	Emeryci	14	85	1	227
	Uczniowie i studenci	39	59	1	70
	Bezrobotni	24	76		101
	Gospodynie domowe i inni	14	86		43
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	27	73		119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	31	69		99
	sekt. pryw. poza rolnict.	36	64		236
	prywatnym gosp. rolnym	20	80		49
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	21	78	1	160
	501-750	25	75		158
	751-1000	26	74		190
	1001-1500	27	73		182
	Powyżej 1500 zł	42	58		147
Ocena własnych war. mater.	Złe	22	78		147
	Średnie	22	77	1	451
	Dobre	31	69		435
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	14	84	2	55
	Raz w tygodniu	21	78	0	467
	1-2 razy w miesiącu	26	74		194
	Kilka razy w roku	34	66		209
	W ogóle nie uczestniczy	34	66		107
Poglądy polityczne	Lewica	22	77	1	188
	Centrum	32	68		313
	Prawica	27	73		332
	Trudno powiedzieć	16	82	1	200

Tabela 2

		Czy kiedykolwiek korzystał(a) Pan(i) z płatnej pomocy obcokrajowca (np. przy pracach domowych, remontowych, opiece nad dziećmi) lub zatrudnił(a) Pan(i) obcokrajowca, np. na budowie, przy pracach polowych?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		3	97	1031
Płeć	Mężczyźni	3	97	491
	Kobiety	3	97	539
Wiek	18-24 lata	2	98	135
	25-34	4	96	186
	35-44	5	95	155
	45-54	3	97	186
	55-64	2	98	180
	65 lat i więcej	2	98	188
Miejsce zamieszkania	Wieś	2	98	387
	Miasto do 20 tys.	3	97	136
	20-100 tys.	3	97	198
	101-500 tys.	2	98	169
	501 tys. i więcej mieszk.	7	93	140
Wykształcenie	Podstawowe	1	99	260
	Zasadnicze zawodowe	4	96	264
	Średnie	4	96	349
	Wyższe	4	96	158
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	4	96	88
	Średni personel, technicy	6	94	42
	Pracownicy adm.-biurowi	5	95	61
	Pracownicy usług	3	97	67
	Robotnicy wykwalifikowani	2	98	124
	Robotnicy niewykwalifik.	2	98	57
	Rolnicy	9	91	43
Pracujący na własny rach.	6	94	46	
Bierni zawodowo	Renciści	4	96	63
	Emeryci	1	99	226
	Uczniowie i studenci	2	98	70
	Bezrobotni	3	97	101
	Gospodynie domowe i inni	6	94	43
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	5	95	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	2	98	99
	sekt. pryw. poza rolnict.	3	97	237
	prywatnym gosp. rolnym	6	94	48
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	3	97	157
	501-750	2	98	158
	751-1000	2	98	189
	1001-1500	3	97	182
	Powyżej 1500 zł	6	94	147
Ocena własnych war. mater.	Złe		100	146
	Średnie	4	96	449
	Dobre	4	96	435
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	5	95	55
	Raz w tygodniu	3	97	466
	1-2 razy w miesiącu	4	96	192
	Kilka razy w roku	1	99	209
	W ogóle nie uczestniczy	5	95	108
Poglądy polityczne	Lewica	3	97	185
	Centrum	4	96	315
	Prawica	3	97	332
	Trudno powiedzieć	2	98	199

Tabela 3

		Czy zna Pan(i) osobiście kogoś zatrudniającego obcokrajowca (np. jako pomoc domową, opiekunkę do dzieci, pielęgniarkę, pracownika na budowie lub przy pracach remontowych, polowych)?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		14	86	1032
Płeć	Mężczyźni	16	84	492
	Kobiety	13	87	540
Wiek	18-24 lata	19	81	135
	25-34	20	80	186
	35-44	20	80	155
	45-54	13	87	187
	55-64	9	91	182
	65 lat i więcej	6	94	187
Miejsce zamieszkania	Wieś	12	88	389
	Miasto do 20 tys.	12	88	136
	20-100 tys.	9	91	198
	101-500 tys.	16	84	169
	501 tys. i więcej mieszk.	27	73	140
Wykształcenie	Podstawowe	7	93	262
	Zasadnicze zawodowe	11	89	264
	Średnie	16	84	348
	Wyższe	28	72	158
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	31	69	88
	Średni personel, technicy	24	76	42
	Pracownicy adm.-biurowi	20	80	61
	Pracownicy usług	16	84	67
	Robotnicy wykwalifikowani	13	87	124
	Robotnicy niewykwalifik.	10	90	57
	Rolnicy	23	77	44
Pracujący na własny rach.	24	76	46	
Bierni zawodowo	Renciści	4	96	64
	Emeryci	4	96	225
	Uczniowie i studenci	24	76	70
	Bezrobotni	14	86	101
	Gospodynie domowe i inni	4	96	43
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	15	85	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	18	82	99
	sekt. pryw. poza rolnict.	22	78	237
	prywatnym gosp. rolnym	21	79	49
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	11	89	160
	501-750	11	89	158
	751-1000	9	91	189
	1001-1500	16	84	182
	Powyżej 1500 zł	28	72	147
Ocena własnych war. mater.	Złe	14	86	147
	Średnie	11	89	450
	Dobre	18	82	435
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	14	86	55
	Raz w tygodniu	11	89	467
	1-2 razy w miesiącu	15	85	193
	Kilka razy w roku	19	81	209
	W ogóle nie uczestniczy	18	82	108
Poglądy polityczne	Lewica	13	87	187
	Centrum	21	79	315
	Prawica	15	85	332
	Trudno powiedzieć	4	96	199

Tabela 4

		Czy w Pana(i) zakładzie pracy zdarzyła się taka sytuacja, że pracodawca chciał zwiększyć zatrudnienie, ale nie mógł znaleźć wykwalifikowanego pracownika lub pracowników gotowych pracować za proponowaną stawkę?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		28	68	5	502
Płeć	Mężczyźni	28	67	5	281
	Kobiety	27	69	4	221
Wiek	18-24 lata	33	62	5	53
	25-34	27	69	4	142
	35-44	40	59	2	121
	45-54	21	75	4	124
	55-64	15	75	10	57
	65 lat i więcej	19	68	14	6
Miejsce zamieszkania	Wieś	21	75	3	178
	Miasto do 20 tys.	38	60	2	51
	20-100 tys.	33	60	7	101
	101-500 tys.	30	69	1	92
	501 tys. i więcej mieszk.	25	66	9	81
Wykształcenie	Podstawowe	26	68	5	49
	Zasadnicze zawodowe	27	67	6	139
	Średnie	22	72	5	196
	Wyższe	37	61	2	119
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	40	57	3	83
	Średni personel, technicy	25	75		39
	Pracownicy adm.-biurowi	31	69		55
	Pracownicy usług	22	75	3	62
	Robotnicy wykwalifikowani	27	67	6	113
	Robotnicy niewykwalifik.	29	61	10	53
	Rolnicy	9	85	6	37
Pracujący na własny rach.	31	69		45	
Bierni zawodowo	Emeryci		100		4
	Uczniowie i studenci	26	39	35	8
	Gospodynie domowe i inni		73	27	3
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	20	77	2	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	35	52	13	99
	sekt. pryw. poza rolnict.	30	68	2	237
	prywatnym gosp. rolnym	16	79	5	47
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	29	65	6	62
	501-750	29	69	1	75
	751-1000	17	78	5	81
	1001-1500	34	62	4	87
	Powyżej 1500 zł	34	60	6	94
Ocena własnych war. mater.	Złe	36	57	7	50
	Średnie	24	71	5	193
	Dobre	28	68	4	258
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	32	68		13
	Raz w tygodniu	24	72	4	214
	1-2 razy w miesiącu	31	64	6	106
	Kilka razy w roku	26	68	6	117
	W ogóle nie uczestniczy	37	61	2	52
Poglądy polityczne	Lewica	37	60	3	92
	Centrum	27	67	6	169
	Prawica	29	67	4	176
	Trudno powiedzieć	11	85	4	66

Tabela 5

		Jak Pan(i) sądzi, czy cudzoziemcom powinno się pozwolić na podjęcie pracy w Polsce?				Liczba osób
		Tak, powinno się im pozwolić na podjęcie każdej pracy	Tak, ale jedynie niektórych rodzajów prac	W ogóle nie powinno im się pozwalać pracować w Polsce	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		50	31	14	5	1034
Płeć	Mężczyźni	54	29	12	4	492
	Kobiety	47	32	15	6	542
Wiek	18-24 lata	55	36	8	1	135
	25-34	62	22	11	5	186
	35-44	54	39	6	2	155
	45-54	55	29	11	5	187
	55-64	55	24	14	7	182
	65 lat i więcej	24	37	30	9	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	44	31	17	8	389
	Miasto do 20 tys.	44	39	13	5	136
	20-100 tys.	50	32	13	5	198
	101-500 tys.	57	29	13	2	169
	501 tys. i więcej mieszk.	67	23	7	2	141
Wykształcenie	Podstawowe	36	24	31	10	262
	Zasadnicze zawodowe	45	37	12	6	265
	Średnie	56	34	6	3	349
	Wyższe	70	24	4	2	158
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	70	23	5	2	88
	Średni personel, technicy	61	38	1		42
	Pracownicy adm.-biurowi	62	33	3	2	61
	Pracownicy usług	64	16	11	9	67
	Robotnicy wykwalifikowani	53	33	14		124
	Robotnicy niewykwalifik.	53	32	6	9	57
	Rolnicy	45	31	22	2	44
Pracujący na własny rach.	69	23	6	2	46	
Bierni zawodowo	Renciści	42	27	19	13	64
	Emeryci	33	34	24	9	227
	Uczniowie i studenci	59	35	6		70
	Bezrobotni	41	36	19	5	101
	Gospodynie domowe i inni	53	29	8	10	43
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	57	35	6	2	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	55	28	13	5	99
	sekt. pryw. poza rolnict.	65	26	6	4	237
	prywatnym gosp. rolnym	55	29	15	2	49
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	49	28	20	3	160
	501-750	47	27	15	10	158
	751-1000	49	31	13	7	190
	1001-1500	53	33	11	3	182
	Powyżej 1500 zł	61	29	6	3	147
Ocena własnych war. mater.	Złe	40	30	21	8	147
	Średnie	48	30	15	7	452
	Dobre	56	32	9	2	435
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	45	21	29	5	55
	Raz w tygodniu	50	31	13	5	467
	1-2 razy w miesiącu	43	34	14	8	194
	Kilka razy w roku	57	32	9	3	209
	W ogóle nie uczestniczy	54	25	18	3	108
Poglądy polityczne	Lewica	54	31	12	3	188
	Centrum	53	32	11	4	315
	Prawica	52	32	12	4	332
	Trudno powiedzieć	40	27	21	11	200

Tabela 6

		Czy, Pana(i) zdaniem, praca obywateli Białorusi, Ukrainy i Rosji w Polsce jest dla Pana(i) osobiście korzystna czy też niekorzystna?			Liczba osób
		Korzystna	Niekorzystna	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		17	37	47	1026
Płeć	Mężczyźni	18	40	42	486
	Kobiety	15	34	51	541
Wiek	18-24 lata	19	43	38	135
	25-34	20	38	43	185
	35-44	22	37	42	153
	45-54	12	41	47	185
	55-64	17	31	52	181
	65 lat i więcej	11	34	55	188
Miejsce zamieszkania	Wieś	13	41	47	387
	Miasto do 20 tys.	18	26	56	136
	20-100 tys.	19	34	47	194
	101-500 tys.	19	39	43	169
	501 tys. i więcej mieszk.	20	37	43	140
Wykształcenie	Podstawowe	8	44	48	261
	Zasadnicze zawodowe	12	43	45	262
	Średnie	21	32	46	347
	Wyższe	29	24	47	157
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	34	16	50	88
	Średni personel, technicy	24	23	53	42
	Pracownicy adm.-biurowi	27	27	46	60
	Pracownicy usług	17	36	46	67
	Robotnicy wykwalifikowani	17	47	36	120
	Robotnicy niewykwalifik.	13	54	33	57
	Rolnicy	14	35	50	44
Pracujący na własny rach.	19	37	44	46	
Bierni zawodowo	Renciści	13	33	54	64
	Emeryci	11	33	56	225
	Uczniowie i studenci	19	36	45	70
	Bezrobotni	9	58	33	101
	Gospodynie domowe i inni	11	32	57	43
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	26	30	45	116
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	17	43	40	96
	sekt. pryw. poza rolnict.	22	38	40	237
	prywatnym gosp. rolnym	15	33	52	49
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	13	56	30	159
	501-750	11	40	49	156
	751-1000	18	34	47	189
	1001-1500	20	32	49	181
	Powyżej 1500 zł	25	29	45	144
Ocena własnych war. mater.	Złe	10	46	43	148
	Średnie	13	38	49	449
	Dobre	22	33	45	429
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	19	36	45	54
	Raz w tygodniu	15	39	46	461
	1-2 razy w miesiącu	13	39	49	194
	Kilka razy w roku	23	30	48	209
	W ogóle nie uczestniczy	15	38	47	107
Poglądy polityczne	Lewica	17	37	46	185
	Centrum	18	38	44	313
	Prawica	20	38	42	328
	Trudno powiedzieć	7	34	60	200

Tabela 7

		Czy, Pana(i) zdaniem, praca obywateli Białorusi, Ukrainy i Rosji w Polsce jest dla polskiej gospodarki korzystna czy też niekorzystna?			Liczba osób
		Korzystna	Niekorzystna	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		39	36	25	1033
Płeć	Mężczyźni	43	39	19	490
	Kobiety	35	34	31	543
Wiek	18-24 lata	42	40	18	135
	25-34	43	31	26	186
	35-44	46	35	19	154
	45-54	33	39	28	187
	55-64	40	32	28	182
	65 lat i więcej	31	41	28	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	34	37	29	389
	Miasto do 20 tys.	47	30	23	137
	20-100 tys.	35	39	26	197
	101-500 tys.	42	35	23	167
	501 tys. i więcej mieszk.	45	38	17	141
Wykształcenie	Podstawowe	28	41	31	262
	Zasadnicze zawodowe	38	40	23	264
	Średnie	41	34	25	348
	Wyższe	53	29	18	158
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	49	30	21	88
	Średni personel, technicy	39	28	33	42
	Pracownicy adm.-biurowi	46	31	23	61
	Pracownicy usług	50	25	26	67
	Robotnicy wykwalifikowani	40	41	19	122
	Robotnicy niewykwalifik.	36	42	22	57
	Rolnicy	24	46	30	44
Pracujący na własny rach.	57	29	14	46	
Bierni zawodowo	Renciści	38	27	35	64
	Emeryci	31	40	29	228
	Uczniowie i studenci	44	39	18	70
	Bezrobotni	32	49	19	101
	Gospodynie domowe i inni	38	17	45	43
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	40	34	25	118
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	39	42	19	97
	sekt. pryw. poza rolnict.	48	31	21	237
	prywatnym gosp. rolnym	32	37	31	49
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	33	46	21	159
	501-750	37	31	32	156
	751-1000	36	38	26	190
	1001-1500	45	34	21	182
	Powyżej 1500 zł	45	40	15	147
Ocena własnych war. mater.	Złe	26	39	35	147
	Średnie	40	35	25	451
	Dobre	42	37	21	435
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	35	25	39	53
	Raz w tygodniu	40	38	22	467
	1-2 razy w miesiącu	35	37	28	194
	Kilka razy w roku	39	35	27	210
	W ogóle nie uczestniczy	43	34	22	108
Poglądy polityczne	Lewica	39	38	23	188
	Centrum	41	41	19	315
	Prawica	44	36	20	332
	Trudno powiedzieć	26	29	45	199

Tabela 8

		Czy, Pana(i) zdaniem, praca obywateli Białorusi, Ukrainy i Rosji w Polsce jest dla ogółu pracujących korzystna czy też niekorzystna?			Liczba osób
		Korzystna	Niekorzystna	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		17	64	19	1034
Płeć	Mężczyźni	19	68	13	492
	Kobiety	15	61	24	543
Wiek	18-24 lata	15	69	15	135
	25-34	18	64	18	186
	35-44	20	65	14	155
	45-54	15	63	21	187
	55-64	20	58	22	182
	65 lat i więcej	12	66	22	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	13	65	22	389
	Miasto do 20 tys.	18	65	17	137
	20-100 tys.	16	65	19	197
	101-500 tys.	21	62	16	169
	501 tys. i więcej mieszk.	22	61	17	141
Wykształcenie	Podstawowe	10	67	23	262
	Zasadnicze zawodowe	13	68	19	266
	Średnie	21	61	17	348
	Wyższe	25	58	17	158
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	28	54	17	88
	Średni personel, technicy	27	54	19	42
	Pracownicy adm.-biurowi	18	66	16	61
	Pracownicy usług	22	61	17	67
	Robotnicy wykwalifikowani	14	69	17	123
	Robotnicy niewykwalifik.	14	73	13	57
	Rolnicy	17	63	20	44
	Pracujący na własny rach.	23	62	15	46
Bierni zawodowo	Renciści	14	65	20	64
	Emeryci	13	63	23	228
	Uczniowie i studenci	13	69	18	70
	Bezrobotni	14	72	14	101
	Gospodynie domowe i inni	15	43	41	43
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	20	62	18	118
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	18	65	17	99
	sekt. pryw. poza rolnict.	21	63	16	237
	prywatnym gosp. rolnym	18	63	20	49
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	13	73	15	159
	501-750	13	64	23	158
	751-1000	19	60	22	190
	1001-1500	20	66	14	182
	Powyżej 1500 zł	23	63	14	147
Ocena własnych war. mater.	Złe	10	65	25	148
	Średnie	17	65	18	451
	Dobre	19	62	18	435
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	13	62	26	55
	Raz w tygodniu	17	65	18	467
	1-2 razy w miesiącu	12	67	21	194
	Kilka razy w roku	21	59	19	210
	W ogóle nie uczestniczy	20	64	16	108
Poglądy polityczne	Lewica	18	64	17	188
	Centrum	19	66	15	315
	Prawica	18	66	16	332
	Trudno powiedzieć	10	58	32	200

Tabela 9

		Jak Pan(i) sądzi, czy powinno się ułatwić obywatelom Białorusi, Ukrainy i Rosji podejmowanie w Polsce pracy, jeżeli nie ma Polaków chętnych do pracy na danym stanowisku, czy też nie?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		73	19	8	1033
Płeć	Mężczyźni	76	19	6	491
	Kobiety	71	19	10	543
Wiek	18-24 lata	85	12	3	135
	25-34	80	15	5	186
	35-44	78	17	5	154
	45-54	71	20	9	187
	55-64	72	17	11	182
	65 lat i więcej	59	29	12	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	69	21	10	389
	Miasto do 20 tys.	80	14	6	136
	20-100 tys.	73	19	9	197
	101-500 tys.	75	20	5	169
	501 tys. i więcej mieszk.	79	16	5	141
Wykształcenie	Podstawowe	57	29	14	262
	Zasadnicze zawodowe	69	23	8	266
	Średnie	81	14	5	347
	Wyższe	91	6	3	158
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	91	7	2	88
	Średni personel, technicy	90	8	1	42
	Pracownicy adm.-biurowi	84	12	4	60
	Pracownicy usług	76	16	8	67
	Robotnicy wykwalifikowani	75	21	3	123
	Robotnicy niewykwalifik.	68	24	8	57
	Rolnicy	72	21	7	44
	Pracujący na własny rach.	80	16	4	46
Bierni zawodowo	Renciści	66	24	11	64
	Emeryci	62	24	14	228
	Uczniowie i studenci	91	7	2	70
	Bezrobotni	64	27	9	101
	Gospodynie domowe i inni	65	16	20	43
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	81	15	4	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	75	19	7	99
	sekt. pryw. poza rolnict.	84	13	3	237
	prywatnym gosp. rolnym	65	27	8	49
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	75	19	7	159
	501-750	69	17	14	158
	751-1000	73	14	13	189
	1001-1500	76	18	7	182
	Powyżej 1500 zł	81	17	2	147
Ocena własnych war. mater.	Złe	66	21	13	148
	Średnie	70	21	9	451
	Dobre	80	15	5	434
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	66	20	14	55
	Raz w tygodniu	76	17	7	467
	1-2 razy w miesiącu	71	18	10	193
	Kilka razy w roku	75	17	8	210
	W ogóle nie uczestniczy	69	28	4	108
Poglądy polityczne	Lewica	76	18	6	188
	Centrum	74	20	6	314
	Prawica	79	17	4	332
	Trudno powiedzieć	61	21	18	200